

SZÉKELYSÉG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI VEGYESTARTALMU HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 Egész évre 8 korona.
 Félévre 4 korona.
 Negyedévre 2 korona.
 Egyes szám ára 16 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ
 Dr. GAAL ENDRE.

Megjelenik minden vasárnap.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

SZERKESZTŐSÉG:
 Dr. Gaal Endre lakása, Csikszereida (Mikó-útea)
 KIADÓHIVATAL:
 Szvoboda József könyvkereskedése, Apafi M.-u. 13.
 Hirdetési díjak előre fizetendők.

A magyar delegáció.

A magyar delegáció befejezte tanácskozását s meghozta határozatát, a melylyel hathónapi indemnitást adott meg a közönségi kiadásokra. Simán és nyugodtan folyt le a magyar delegációnak ez az ülészaka, holott kényes természetű s nehéz kérdések egész serege előzte meg úgy a magyar, mint az ausztriai belpolitikában. E felhalmozódott gyuanlyagot még megszaporította az osztrák delegáció némely tagjának jogellenes és tapintatlan magatartása. Ennek ellenére a magyar delegáció, pár beható vitát folytatott, pártkülömbőség nélkül megőrizte politikai tapintatát, s honorálta azt a szempontot, hogy a közös ügyek terrénjára belpolitikai kérdéseket átesapni nem enged és ilyen bal-lépésre semmiféle ellenséges indulatu és rosszhiszemű ugratás vagy provokálás által magát csabíthatni nem hagyja.

Megtörtént ugyan, hogy egy-egy magyar delegátus is olyan kérdéseket érintett, a melyek nem tartoznak a delegáció elé. Régebben hasonló helytelen-ség ellen gróf Khuen-Héderváry Károly és gróf Tisza István szállottak sikra. Ma Lukács László miniszterelnök adott kifejezést a törvényes álláspontnak igen nagy határozottsággal és nyomatékkal. Beszédében nyíltan két részre osztotta a fölvetett kérdéseket, s megjelölve azokat, a melyek nem tartoznak a delegáció elé, kijelentette, hogy ezekkel itt nem foglalkozik s róluk a magyar országgyűlés előtt fog nyilatkozni.

Gróf Tisza István is a maga beszédében nem a horvát kérdéstről beszélt, hanem az osztrák tulkapásról, mely ezt a kérdést illetéktelenül behurcolja az osztrák delegációba s ezzel a monarchia két állanának viszonyát, valamint Szent István koronája országának beléletét megzavarni akarja. Tisza gróf szigorúan megmaradva a kiegyezési törvény alapján, nem foglalkozott a felszólalások érdemi részével, hanem csupán arra szorítkozott, hogy az osztrák delegáció megtartásának ille-rektelen, sőt káros voltára rámutatott és kellő értékére szállította le az ott elhangzott kijelentéseket. Kifűnő dialektikával és az őt jellemző éies logikával mutatta ki, hogy azoknak vagy nincs semmi jelentőségük, vagy pedig ha az osztrákok felfogásuknak levonnák a konzekvenciáit, az olyan eredményekre vezetne, a melyeket előlédzni az osztrákoknak bizonyára a legkevésbé voltak érdekében. Tisza István gróf szavai az összes pártok képviselői részéről a legmelegebb helyesléssel találkoztak.

Ilyképpen a magyar delegáció, a mellett, hogy teljes határozottsággal kifejezést nyert, úgy Lukács miniszterelnök, mint Tisza gróf beszédében az illetéktelen beavatkozás visszautasítása, s a mellett, hogy az ideiglenes feladathoz képest szűkre szabott ülészak dacára is számos jelentős kérdést alaposan megvitatott, mégis módját ejtette annak, hogy biggadt itélettel haladjon el a nehéz kérdések Scyllái és Charibidisei között, s az ülészak tulajdonképeni feladatát a politikai helyzetnek megfelelően elvégezze.

A delegáció ez ülészakának sima és zavartalan lefolyása Lukács László miniszterelnöknek és kormányának igen

nagy sikere. A közös költségvetési provizorium megszavazásával nemcsak a közös ügyekben állott helyre a törvényesség fontossága, de szerencsésen eliminálódott több olyan kérdés, melyeknek kiküszöbölése az ország és Ausztriával való békés viszony érdekében felette kívánatos.

Maga Lukács László miniszterelnöknek a vitát bezáró beszéde nagy megfontoltságával mindeneket megnyugtató határozottsággal, lucidus közjogi és pénzügyi okfejtésével, mely pártkülömbőség nélkül a legjobb benyomást keltette, méltó záróköve volt a delegáció ez ülészakának, a melynek sikeres lefolytatásával a miniszterelnök nagy akadályt hártott el további kormányzatának és nagy kérdések megoldására irányuló fáradozásának utjából.

A közönségi indemnitás birtokában a miniszterelnök zavartalanul foghat hozzá a belpolitikai helyzet végleges tisztázásához.

Részleges tisztujtás a vármegyén. A Becze Imre főszolgabíró nyugdíjazása folytán megüresedett, valamint az újonnan rendszeresített szep-vízi főszolgabíroság állásainak betöltése valóságos kis restaurációt idézett elő a vármegyén. A körlevelek, amelyben a megyei tisztviselők a bizottság tagjaitól támogatást kérnek, a legjobb bizonyítékai annak a kolegiális életnek, amely jelenleg a vármegyében uralkodik. Mert bár lehet mentés arra is, ha valamelyik vármegyei tisztviselő házról-házra járja a bizottsági tagokat, mindenesetre egy diszkrét és sebb forma ennél a körlevél. Hogy a vármegyei állások iránt milyen nagy az érdeklődés, azt mutatja a pályázók listája, de legjobban mutatná azoknak az aspiránsoknak a listája, akik minden meghívás nélkül szerettek volna állásokat elnyerni, de akiknek neve nem közölhető mégsem, mert a rideg fagy megölte a tul korai csirázásokat.

A felesiki főszolgabírói állásra egyetlen jelölt pályázott dr. Sándor Gyula. Az újonnan szervezett felesiki főszolgabírói hivatalnál a főszolgabíroságra pályáztak:

Wellman Géza I. oszt. szolgabíró.
 Dr. Márton László I. o. szolgabíró.
 Gábor János I. oszt. szolgabíró.
 A megüresedő két I. osztályu szolgabírói állásra pályáztak:
 Puskás Imre II. oszt. szolgabíró.
 Eröss József IV-ed aljegyző.
 Veress Dénes II. oszt. szolgabíró.
 Domokos Sándor II oszt. szolgabíró.
 Az ezen állások folytán valószínűleg megüresedő IV-ed aljegyzői állásra első sorban pályázott Mihály Lajos II. oszt. gyakornok. A további megüresedő két II. oszt. szolgabíroságra pályáztak:

Dr. Sipos Lázár I. oszt. gyakornok.
 Mihály Lajos II. oszt. gyakornok.
 Erös B. III. oszt. gyakornok.
 Minier Lajos díjtalan gyakornok.
 Szemere László díjtalan gyakornok.
 Gergely Dénes díjtalan gyakornok.
 Dr. Csiky Dénes aradi pénzügyi fogalmazó és Köllő István ideiglenesen szabadságolt számtiszt.

A gyakornoki állásokra is már jelentkeztek többen, így Kovács Árpád,

Ambrus László, Köllő István. Ezek már főispáni kinevezés alá tartoznak.

A közgyűlés minden valószínűség szerint május 26. vagy 27-én lesz.

A kormány a népek. Lukács László miniszterelnök programbeszédében felsorolta mindazokat a törvényjavaslatokat, amelyek készen állanak arra, hogy az országgyűlés elébe terjesztessenek, s amelyeket egy munkaképes képviselőház hamarosan el is intézhetne. A felsorolt törvénytervezetek fontos reformokat jelentenek a nemzeti élet minden ágazatában. Minden népréteg értékes előnyökhöz jutna általuk. Felsoroljuk a bejelentett törvényjavaslatokat had lássa belőlük az ország, hogy minő óriási érdeke fűződik ahhoz, hogy a képviselőház munkaképessége helyreálljon. Ime a miniszterelnök által jelzett törvényjavaslatok sorozata:

Az állami tisztviselők családi pótlékáról intézkedő törvényjavaslat.

Az állami tisztviselők nyugdíjának reformja.

Az egyes reformnak egy életbeléptetési törvényjavaslat.

Munkásszanatóriumok és egyéb jóléti intézmények költségeinek nyere-ménykötvények utján való fedezése.

A kecskeméti földrendés folytán nyújtandó állami segélyről szóló törvényjavaslat.

Az illeték reformjára vonatkozó törvényjavaslat; elsősorban az örökösödési illeték reformja progresszív alapon.

A közutakról szóló törvényjavaslat.

Az utadó reformja.

A munkásbiztosító törvény novelláris reformja.

A tengerhajózási társulatokkal kö-

tendő végleges szerződések törvénybeiktatása.

Fontos folyamhajózási javaslatok.

A dalmátvasutak kiépítéséről intéz-

kedő törvényjavaslat.

A budapesti pályaudvarok problé-

májának megoldása.

Az ipari alkalmazottak jogviszonyai-

nak rendezése.

A kopár területek befásítását erő-

teljesen előmozdító törvényhozási in-

tezkedések.

Új öntözési és halászati törvény.

A vármegyei tisztviselők fizetésren-

dezéséről szóló törvényjavaslat.

A vármegyei pótadók módosítása.

A budapesti államrendőrség hatás-

körének több szomszédközségre való

kiterjesztése.

Egészségügyi közbiztonsági járvá-

nyok ellen védekező, fűrdőügyi, sze-

gényügyi törvényjavaslatok.

A katolikus autonomiáról szóló tör-

vényjavaslat

A protestáns egyházak dotálásáról

szóló törvényjavaslat.

A tanitók, kisdédvönök és gazda-

sági szaktanítók fizetésrendezéséről szóló

törvényjavaslat.

A lelkeszi kongura rendezéséről ké-

szült javaslat.

A polgári perrendtartás életbelépté-

si javaslata.

Az Északamerikai Egyesült-államok-

kal a szerzői jog védelméről szóló meg-

állapodás becikkelyezése.

Az ügyvédi rendtartás reformja.

A hadmentességi díj reformja progresszív alapon.

Az őszi hadgyakorlatokra behívott tartalékosok családjainak segélyezéséről szóló törvényjavaslat.

Ime, ezeket fogja nyújthatni a nemzetnek a legkülönbözőbb néprétegek érdekeinek kielégítésére a munkaképességét visszanyert képviselőház.

A lázárfalvi gör. kath. hitközség feloszlása.

Lázárfalva vármegyénk délkeleti szögletében fekvő kis község közel 1000 színtiszta hamisítatlan székely lakóval, Munkás, szorgalmas, józan takarékos nép, a bűnügyi statistikában utolsó helyen áll. Vallásra nézve mintegy 600 római katolikus s 400 gör. kath. s mindkét felekezet külön önálló hitközséggel bír.

Lázárfalva maga egy 1365. évbeli okirat tanúsága szerint a Bálványos vári földekhez tartozó telepítvény s lakói kezdetben *bessenyők* voltak, kiket valószínűleg Szent László idejében a hatalmas Apokok telepítettek le birtokaikra. Nevezetes arról, hogy habár *Csikszékben feküdt Fehér megyébe volt kebeleze* s nem a *székely ispán*, hanem az *erdélyi vajda fennhatósága* alatt állott.

Ki van zárva, hogy a mostani görög katolikus lakosok valamikor oláhok lettek volna s úgy ide, mint vármegyénk több közsébe a gör. katolikus vallást, nem az oláhok hozták be, hanem a legelső hittérítők, kik Szent István idejében Bizánból jöttek a Székelyföldre. Innen a nép hagyományban ma is élő „ó hit” elnevezés.

Egyébirant történelmi tény, hogy az oláhok csak a 14-ik században kezdetek a balkánról fennebb húzódni nyájjakkal sőt Csik, Gyergyó- és Kászonszéknek 1650. okt. 24-én királyhalmi Petki István elnöklele alatt tartott generális congregációja egyenesen *büntetést rendel azokra, kik a kívülről betolakodó jövevény oláhokat házukba fogadják s fel nem jelentik.*

A lázárfalvi színtiszta magyar gör. kath. székelységet is ugyanazon szomorú és káros sors érte, mi a többi gör. kath. magyarságot, hogy t. i. nem lévén magyar püspökség; beszorított az oláh nemzeti egyházba. Kár a magyar ügyet itt nem érte, az oláh egyház fennhatósága alatt is érintetlenül megtartották magyarságukat s papjuk a jó öreg Boér György maga is jóérezsű magyar ember még a püspöke parancsára sem háborította oláh nyelvű isteni tisztelettel hívei magyar érzését.

Ugy de időközben Boér Arthur lett az esperes ki azt követelte az oláhtól nem tudó kántortól, hogy oláhtól menekljen. Boér György nyugdíjba ment. A balázsfalvi oláh püspök kinevezett Lázárfalvára egy olyan embert papnak, ki csak keveset s kántornak pedig olyat ki egy szót sem tud magyarul.

Tervbe vették egy felekezeti iskola felállítását, hogy abban a csemetéket a klasszikus oláh műveltség elemeibe bevezessék. Erre megmozdultak az egyház községhez tartozó lázárfalvi, tunsádi és csikszentsimoni hívek s egyszerre március 24 én 100 családfő és azután ápri-

lis 8-án 40 családtag jelentette be ki lépését a gör. kath. felekezethez. Ezzel a lázárvali gör. kath. hitközség feloszlása befejezést nyert s lázárvali székelly testvéreink eloláhsításának fenyegető veszélye szerencsésen el vonult.

Egyedül engemet fenyeget annak utalás mérge, kit Boér Arthur azzal vádol, hogy hivatalos pressióval vezettem át a lázárvali igaz hívőket az üdvözítő hit egéből a hitetlenség egyiptomi sötéttségébe. Remélem azonban, hogy ez a vihar is el vonul kár nélkül s *Boér Arthur is meggyőződést szerezhet — ha akar — hogy a hiveket senki sem nem tanácsolta, sem nem pressióvalta, sem nem kényszerítette a kilépésre.*

És mivel feltételezem és hiszem, mert hinnem kell, hogy ő is jó magyar ember, — ajánlom, hogy a lázárvali eseten okulva, ne esküdjözék Balázsfalván, hogy „*ő és hivei a Román egyházhoz mindhalálig ragaszkodnak,*” — mint a hogyan közelebről cselekedett, — hanem ha jó magyar és jó gör. kath. világosítsa fel a nagy dákó román ábrándoktól a tényeket homályosan látó balázsfalvi püspökséget, hogy az itteni gör. kath. hivek nem oláhok, hanem magyarok, ezek közé ne tegyen oláh, hanem magyar papokat s táradozzék azon, hogy ő és hivei szívvél lélekkel csatlakozzanak a magyar gör. kath. püspökséghez s kérjék oda csatlakozásukat. Akkor az ilyen sajnálatos vallás változtatások bizonyára nem fognak ismétlődni. Nekünk pedig csiki székellyeknek, Magyarország védváraának, Erdélynek, legkeletibb östornyában évezred óta őrtálló katonáknak egy percig sem szabad el felednünk, hogy a nagy oláh tenger minden oldalról nyaldossa a védbástyát s a dákó román ábrándozók nagyon is realis fegyverekkel döngetik a kaput. S e fegyverek közt szerepel az egyházi hatalom is. Udvarhely megye „Galambfalaul maré” székellyhely csak nem rég rendezesítették 7 község részére oláh papi állást. Főtörékvés, melyen minden oláh tényező megállapított terv szerint dolgozik: az *utban álló székellység vonalát áttörni, hogy az erdélyi és oláhországi oláhosság egyesülhessen.*

Ezt a törékvést s az ezt szolgáló terjeszkedést, térfoglalást meg kell gátnunk, minden erőnkkel, minden tehetségünkkel, éber figyelemmel, állandó örkődéssel, mert csakis így tarthatjuk meg az ország védbástyáját — Erdélyt s Erdélynek magyar jellegét.

Bartalis Ágost.

Székelly iparfejlesztés.

— Irta: László Gyula. —

Ez a kérdés ismét tanácskozás tárgyát képezi. Ezuttal a székelly társaságokból indított kezdeményezés és a közzgazdasági tényezők részéről megismételt szorgalmazás folytán maga a kereskedelemügyi miniszter tűzte napirendre. Az újjászervezett és hosszas stagnálás után újból mozgásba hozott iparfejlesztő bizottságoknak elrendelte a miniszter, hogy saját területük ipari viszonyaira és ipari szükségseire nézve az anyagot gyűjtsék össze, hogy az összes székellyföldi iparfejlesztő bizottságok az iparkamarával együtt alakítsanak közös bizottságot, jussanak egyöntetű megállapodásra s a kívánságokat és javaslatokat közös felterjesztésbe foglalva juttassák a miniszterhez.

Ez előzetes munkálatot követné az országos hitelszövetkezet ismételt helyszíni tanulmányozása, újabb javaslatoknak ismételt mérlegelése és föltéve, hogy a jelenlegi kormány még kormány marad s föltéve, hogy a közérdeklődés készsége nem fog elaludni, hát kezdődni fog valamelyes aktiv cselekvésben való „kísérletezés”.

Ezt a történetet ismerjük. A vége idáig mindig csalódás volt. Ettől a csalódástól féltjük az ügyet, féltjük különösen most, amikor azt a bizonyos „tizenkettedik órát” tulleptük. Amikor még egy család már helyrehozhatatlan következményekkel járhat. A dolog úgy áll, hogy odafönt, Budapesten tudnak arról, hogy idelelt a Székellyföldön gazdasági

bajok vannak, vállalják is a segítés kötelezettségét, de mert a multban gyakran megcsalódtak, óvatosan keresik és meghányják-veik a módozatokat. Másutt kipróbált és bevált eljárás szolgál e tekintetben irányadóul s miután az anyagi kérdés is az állambháztartás szempontjából a legkedvezőbb formában megállapított, akkor következik az „elvi szempontok”-kal körülbogozott munka.

Idelent aztán véletlen dolog, hogyha valamely sikerül. Rendesen kiséül, hogy a jól megfontalmány kérdés megoldásának utjába kiszámíthatatlan és egyben bántó akadályok kerülnek. Az „idegen”-t meglepi, hogy a székelly nép nem hálás a segítő kézzel szemben, nem keresi, hanem inkább elhárítja magától az „állam” támogatását. Fontoskodó és bizalmatlan; nem áll kötelnek. Az idegen e jelenségekből a való, a bensőbb okok után való kutatás nélkül megállapítja a maga kedvezőtlen véleményét és tovább viszi, föl azokig a körökig, a hol a népek sorsa felett döntenek. S majd itt, majd amott elhangzik a kegyetlenül igazságtalan kritika, hogy a „székellyt sorsára kell hagyni, nem érdemes vele foglalkozni.”

Hogy ezek dacára mégis történnek egymásutánban ismételt kísérleti kezdeményezések, az a jobb érzésűeknek lelkiismereti ösztönében leli magyarozatát. Talán tudják is, hogy a most kezdődő akciónak sem lesz meg a várakozást kielégítő eredménye, mégis elpróbálják más módozat mellett a mentés munkáját. Mert vallják, hogy az össze-vissza fölhánytorgatott hibák mellett is a székelly nemzet politikai értelemben igen értékes faj s a keleti határon való megerősítése országos érdekeket képez.

De hogy a dologra térjek, nem hallgathatom el a legfőbb okot, amely az elkedvetlenedésig és a meghasonlásig fokozta az állapotokat. Messze, nagyon messze esünk Budapesttől. Ez a mi bajunk. Más világ van odafönt és attól egészen elütő más világ van idelelt. A meg nem értésnek és mindkét részben támadó bosszantó csalódásoknak ez az alapja.

A székelly fél az államtól, amelynek nevében adót szednek, büntetnek, amelynek törvényei alapján tagosítottak, arányosítottak, letelek, erdöket leltítottak, amelynek egyébiránt üdvösnék ismert ténykedése idelelt visszias állapotokat teremtett és ami ezelőtt nálunk — a Székellyföldön ismeretlen volt, néptömegeket proletár sorsba taszított. Ennek a félelemnek az eloszlatásával kell először megküzdni közvetlen érintkezéssel, hogy a nép háziipari fejlődése meginduljon. A közvetlenség hatásának bizonyítására elmondok pár példát.

Ezelőtt husz évvel Baross Gábor a korondi primitiv fazekas ipar fejlesztésére tanfolyamot rendeztetett. A nép ellenszenvvel fogadta a leküldött állami idegen kerámikust és elüldözte anélkül, hogy annak tanítását bevette volna. Évek mulva a helyi postamester fia hazakerült a székellyudvarhelyi szakiskolából és apja hazánál műhelyt nyitott. Nő hát ez meg módfelett érdekelte. Megbámulták a postamester ur fiának nagytudományát és addig settenkedtek s lopogattak el ma egy, holnap másik technikai fogást tőle, hogy meglepő gyorsasággal ók maguk is kitünő fazekasok lettek. Tanítás nélkül, áldozat nélkül. A tudás tovább terjedt házról, házra s a korondiak ma ott tartanak, hogy az országnak legelőhaladotabb fazekasai. És most a korondiak visszasírják az állami kerámikust, akitől még többet tanulhattak volna.

Egy másik eset. A két év előlt leégett Felsőfálva község népe segíteni akartam. Tanácsoltam nekik, hogy kérjenek férfi ruhazabászati tanfolyamot. Mert ha ruhát tudnak készíteni, akkor az izlésesen előállított szotteket is értékesíteni képesek. Az eszme tetszet is, meg nem is. Neki lelkesedtek, aztán megint lehangolódtak. Félték az iparadótól. Végül magam is meghátráltam a kezdeményezéstől, azonban egy más megoldást kerestem. Menjen ki egy asszony Szedgre a konfekciós iparban való szakképzés szerzése végett, hozza haza a tudását és terjessze el a faluban ő. Meg is történt. Ma ez az asszony csinálja és szállítja több erdélyi városba a székelly tanoncok téli és nyári ruháját s a sófalvi asszonyok ugyancsak török magukat, hogy ezt a tudást elcsenják. Az asszony is jól járt, mert a mint bevalja naponként három koronát keres, a székelly fiúk is jól jártak, mert a hamar szétmálló bolti ruha helyett tartós jó ruhákat kap-

nak és az iparkamara is jól járt, mert a közvetkezeten minussal zárt számadását már az első évben, tavaly jelentékeny plussal zárta. A sófalviak pedig most esekednek a tanfolyam után.

Egy harmadik eset. A közelmult években egy facér szabó járta be a Székellyföld falvait, mint a háziipar fejlesztés apostola. Igért munkát és segítséget. Felültek neki csaknem mindenütt. Egy hatalmas szövetkezet megteremtését vállalta, amelynek tagja lehet, aki csekély három koronát neki lefizet. Ezeren és tizezeren ültek föl és dobták ki a három koronákat. Évek multán, csak a tavaly leplezte le ezt a szélhámot a budapesti rendőrség. Ez az eset sokat ártott a most megindítandó akciónak, mert a felülteget nép még tartózkodóbb lett.

Ez az eset magában is elég világosan aposztrófálja a helyzetet. A különböző magasságu régiókban tanakodnak és tanácskoznak a székelly háziipar sorsa fölött, arra azonban alig gondolnak, hogy legalább ott a hol a házi iparnak gyökere van, a falvakban a nép ezreit is megkérdezzék és vele valamelyes bizalmasabb kapcsolatot teremtsenek.

Módjával minden sikerülne itt is, mint a hogy máshol sikerül, sőt jobban, mert ennek a népnek minden egyéb foglalkozás között a legtöbb hajlama az iparra van. Ezt bizonyítja az inasképzés jelentős sikere, amely siker azonban szintén csak arra tulajdonítható, hogy ez az egy dolog kivételesen a közvetlenség medrében indult és fejlődött ki.

Az a nagy terület és hozzáteszem: elhanyagolt terület, a hol az iparfejlesztési akciónak operálnia kell, a közvetlenséget nélkülözötte mind maig. Egy helyi mozgó intézménynek az adott viszonyok és előálló szükségeknek megfelelő módon való cselekvése hiányzott. Nem a pénzsegély itt a fő — fő szükség, hanem amint Hieronymi Károly mondotta: „Utbaigazítás, bizonyos akadályok elhárítása, bizonyos dolgoknak az illetők tudomására való hozása.” Vagy a mint Dobieczy Sándor képviselő, az országos háziipari szövetség ügyvezető alelnöke mondotta: „Lelet kell adni idelelt a dolognak.”

A székellység érdekeltsége egy ipari kirendeltség felállítását kérte, amely itt él közöttünk s amely azt csinálja, a mit helyenként a szükség diktál. A sablonossághoz való ragaszkodás nélkül úgy csinálja, hogy a viszonyok megengedik és nem hagyja abban, hanem rajta tartja kezét minden dolgon az öntudatoság és a maga lábán való járás fölemelkedéséig. Azt a kirendeltséget kéri a székellység, amely valóképpen meg kellett volna előznie a földmívelésügyi kirendeltséget, amely a vámháboru s jóideig a vasuthiány miatt az iparnak okozott súlyos károkat pótolja.

Az ipari képzés terén egyfelől a szakiskolákkal, másfelől az inas elhelyezéssel jelentős eredményeket értünk el, de mi haszna, hogyha a székelly iparos ifjuság zöme, éppen az intelligensebb s a szakképzettebb elem a helyi iparalapisoknak és iparpártolásnak kezdetlegessége miatt idegenben kénytelen boldogulását keresni.

Az életviszonyok megdrágultak a Székellyföldön is. E nagy drágasággal nem állanak arányban a kereseti viszonyok. Ijesztő mértékben növekedik az eltartottak száma. Ha nem adatik mód, hogy város és falu a nép többet keressen akkor a nagyobbodó drágasággal megküzdni nem fog tudni a tömeg szegénység. A most folyó erdőüzemeknek belátható időn belül való megszűnése egyenesen katasztrófával fenyeget.

Én nem gondolok s mások sem gondolnak arra, hogy a kormányzati akció megakad csupán a háziipar csöndes fejlesztésében. Hiszen Sztéryi Jvzsef még 1905-ben megírta, hogy a Székellyföldön a háziipar kifejllesztése a produktív gyáripár keletkezésének kell alapját képezze. A vég cél tehát az, hogy a tömeg képzett munkászekeknek felfedezése és összetartása a tőkét és a vállalkozást nagyobb ipari alapításokra serkentse. Az ipari kirendeltségnek így az a feladat is jutna, hogy vidékenként különböző szakmákban az ipari munkástömegeket számon tartsa s a vállalkozásoknak ebbeli számításait eleve realizálja, esetleg módjával föl is hívja reá.

Az országos hitelszövetkezet közreműködését hálásan fogadjuk, ebbeli ténykedésére majd sor kerül. De nem az elején, hanem majd sorozatosan igen sok akadálynak elhárítása után.

Sőt nem is hangoztatnám a szövetkezeti eszmét egy darab ideig. Nem, azért, mert a nép önként nem megy bele. Akadni fognak ugyan emberek, akik kapni fognak rajta, de nem az ipar kedvéért, amihez nem értenek, hanem az igazgatósági és könyvelői dotációért. Ezzel a körülménnyel számolni kell, hogyha az akció sikerét a kezdettől fogva biztosítani akarjuk. A Székellyföldön még ma olyan háziipari cikkeket tömegesen nem állítanak elő, amely az üzleti kezelést megbírná. A kik piacosabb cikkeket készítenek azok a háztól eltudnak adni tíz annyit is. Például a korondiak, kiktől a diszedényeket, vásároszó szekeresek még a kemencében megveszik.

A háziiparnak legnagyobb baja most az anyagihiány, e miatt hanyatlik. Haralyon ezelőtt husz évvel 150 kádár volt, most alig van 15. Alsóölkényben már nagy tölgyfa hordót nem is készítenek, néhány kézi veder és apró hordócska az összes produktumuk. A mezőszéki tavak lecsapolása a sásfónó háziiparosokat megsemmisüléssel fenyegeti stb. Haraly mögött fekszenek a milliókat jövedelmező erdők, Alsóölkény fölött terül el a hatalmas görgényi kincstári erdőszög s benne lakó népnek még sincs meg a csekélyke fája, hogy a mesterséget folytathassa. A piacokról kiszorítottak, a helyi piacokra most topánfalvi oláhok járnak faedényekkel. A közelebbi országos vásáron Marosvásárhelyt 18 faedénnyel megrakott oláh szekér volt s nem volt egyetlen székelly sem.

A székelly ifjuság szolgálatra bódorog ki a nagy világba, az oláh ifjuság (leány és fiu) a szász gyári iparban foglalkozik ezrével, céltudatosan s az öntudatnak kiformalódó és fenyegető jeleivel.

Ezek azok a dolgok, amit gyülekezéssel és elvi szempontokkal elintézni nem lehet, a hol csak a Hieronymi intése: „utbaigazítás, bizonyos akadályoknak elhárítása, bizonyos dolgoknak kijárása” segíthet.

A tanfolyamokat sem szorgatnám a Székellyföldön, csak ott csinálnám, ahol maga a nép kívánja, ahol a nép arra megérett. A sok félsiker és még több sikertelenség csökkentette a tanfolyamok értékét. Én egy-egy szakmabeli mestermestert állandósítanék a falukban és megbíznam, hogy ahány embert kiképez a piacosabb cikke készítésére, ugyanannyi esetben, vagyis fejénként bizonyos prémiumot kap. Így realis számításal céltudatos munkát végeznék. Az a bizonyos mestermester lehetne idővel a piacos árúk összegyűjtője és értékesítője. Az ifjuságot (leányt és fiut) gyáriipari munkára terelném, közeli és távolabbi vidékekre, hogy lásson, a szeme is megnyíljon, az állandó ipari munkába is beleszokjék.

Bizonyosan több pénz szerez, mint a szolgálattal és ha eről meggyőződik, hát akkor ritkábban megy cselédnek. Hogyha pedig viszsztatér a falujába, akkor nem hagyja abba, hanem folytatja, tőkéletesíti a falu háziiparát.

Az akció kivételének részletei változhatnak, módosulhatnak, mindenképp azonban a helyi kivételes közállapotok és viszonyok kell, hogy irányadóul szolgáljanak, helyben gyökerező intézmény állandó és következetes munkássága mellett.

Nem hallgathatom el végül, hogy az ipari kirendeltségnek, az uttörő munkában már előrehaladott földmívelésügyi kirendeltséggel, ahol lehet együttesen, mindenesetre azonban együttértséssel, a már jórészt kiépített falusi néptársadalom segítségével kell működnie. A székelly nép megmentésének kérdése különben is kizárja az egy célra törekvő gazdasági tényezők különvállását, kizárja különösen a jelen esetben, amikor a bárhol, bárki által jól végzett munka kölcsönösen kiegészíti és erősíti egymásnak a sikerét.

A kereskedelemügyi miniszter újabb akciónak első cselekvése a közvélemény nézete szerint a székelly ipari kirendeltség szervezésével kell kezdődjön.

HIREK.

— *Kinevezés.* A király Kuncz Elek kolozsvári tankerületi főigazgatót az V. fizetési osztályba nevezte ki.

— *Új rendezett tanácsu város.* Hosszu tárgyalások után Dicsőszentmárton végre rendezett tanácsu várossá alakult át. Polgármesterré vármegyénk szülöttét, Kedves József vm. aljegyzőt választották meg.

— *Tiszti orvosi vizsga.* A kolozsvári tudományegyetemen most folytak le a tiszti orvosi vizsgák. Ertesítésünk szerint dr. Elthes Béla csikszeredai járásorvos szép sikerrel tette le a vizsgát.

Menetrend, érvényes 1911. évi október hó 1-től.

Öröngyal és ártatlanok öröngyala cz.
Ima- és énekeskönyv
 új kiadásban megjelent. — Kapható:
 Szvoboda József üzletében Csikszzereda.

A VASLÁBI MÁRVÁNYBÁNYA
ÉS MÉSZIPAR R. T.
 márvány anyagát és kitűnő
 minőségű meszet ajánlja. Az
 alabástrom fehérségű mesz, mely különösen
 meszelésre kiválóan alkalmas, a
 telepen szekérszámra is kapható. 33—

Elvem nagy forgalom és kevés haszon.

ÉRTESETÉS. Felhívom a figyel-
 met a t. butor- és
 varrógép vásárló közönségre, hogy
 bárki mielőtt butort és varrógépet vá-
 sárolna ne mulassza el raktárat meg-
 tekinteni, hol az összes raktáron levő
 butorokat, ugyint:

**ebédlő-, háló-, szalon- és
 irodai berendezések, bőr-
 garnitúrák, diványok és
 madracok**

minden kivételben és rendkívüli nagy
 választékban, valamint

**a legjobb gyártmányu
 varrógépek, kerékpárok,
 gramafonok és lemezek**

melyek igen jutányos árban és kedvező
 fizetési feltételek mellett lesznek elárú-
 sítva. Minden tőlem vásárolt varrógépet
 6 és 10 évi jótállást vállalok. Varó-
 gépeket 27 forinttól, gramafonokat 20 for-
 rintól és kerékpárokat 55 forinttól fem-
 nebb árusítom. Varrógépek, kerékpárok
 és gramafonokhoz mindenféle alkatrészek
 kaphatók. Javításokat a legjutányosabb
 — arért eszközök jótállás mellett. —

Tisztelettel:
ACKERMANN IGNÁCZ
 — Butor- és varrógép nagyraktara. —
 Csikszzereda, Kossuth-utca 9 szám.
 (Lukács Juliska-féle héraldja.)

Az amerikai porcellán-puder
 csak akkor valódi ha az a
„YES“
 szóval van ellátva, kapható
 6-féle színben 3 és 5 koronás
 dobozokban. Folyékony Yes-
 puder (Liquid-Powder) ára
 4 korona. Nappali krém, ára
 3 korona. A Grand Fayence
 szappan a legjobb a világon
 ára 1 kor. 50 fill. — Kapható:

FEKETE VILMOS,
 illatszere- és pipere-üzletében, Csikszzereda.
 Postai megrendelések pontosan eszközöltenek. 45—

RETHY BELA
 GYOGYSZERESZ
PEMETEFÜZUKORKA
 BÉKÉSCSABÁN
 ÁRA 60 Fillér.

Köhögés, rekedtség és hurut
 ellen nincs j-obb a
Réthy-féle pemetefü czukorkáknál!
 Vásárlásánál azonban vigyázzunk és
 határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel
 sok haszontalan utanzata van. Az eredet-
 tinek minden egyes darabkáján rajta van
 a „Réthy“ név.
 1 doboz ára 60 fillér. :: :: Mindenütt kapható.
 Csak RÉTHY-félét fogadjanak el!

Oda		Székelykocsárd—Madéfalva—Brassó										Vissza	
Szv. 8016 I—III.	Szv. 8002 I—III.	Szv. 8004 I—III.	Szv. 8006 I—III.	Szv. 8008 III.	Szv. 8010 I—III.		Szv. 8003 I—III.	Szv. 8009 I—III.	Szv. 8007 I—III.	Szv. 8005 I—III.	Szv. 8001 I—III.	Szv. 8015 I—III.	
—	205	935	615	—	700	ind. Budapest k. p. u. (N.-Váradon át 126) érk.	150	955	955	720	730	—	
—	200 800	—	1220	930	705	ind. Budapest k. p. u. (Aradon át 126, 153) érk.	125 725	935	545	—	1230	—	
—	1051	646	832	115	458	ind. Kolozsvár (126) érk.	420	1256	1256	544	959	—	
5-25	220	830	1154	335	832	ind. Székelykocsárd (126, 130) érk.	1246	755	1047	212	657	10-55	
5-31	226	836	1200	341	838	Marosnagylak 2. sz. őrház	1240	749	1041	206	651	10-49	
5-39	232	842	1206	346	844	Vajdaszeg 4. sz. őrház	1234	743	1036	200	646	10-42	
5-46	238	848	1212	451	850	Maroscsúcs 6. sz. őrház	1228	737	1030	154	640	10-36	
5-55	246	856	1220	459	858	Maroskecze	1221	730	1023	147	633	10-28	
6-08	257	907	1231	410	909	é. Marosludas (129) ind.	1209	718	1011	135	622	10-15	
—	1004	—	—	—	—	é. Besztercze (129) ind.	—	—	—	—	1217	—	
—	224	—	—	—	—	é. Bórgöbésztercze ind.	—	—	—	—	600	—	
—	—	—	—	—	600	ind. Bórgöbésztercze érk.	224	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	1217	ind. Besztercze (129) érk.	1004	—	—	—	—	—	
6-09	300	909	1233	413	910	ind. Marosludas (129) érk.	1206	715	1008	134	619	10-14	
6-15	305	914	1239	418	915	Marosbogát	1200	709	1002	128	613	10-07	
6-22	311	920	1245	424	921	Kutyfalva 16. sz. őrház	1154	702	955	121	607	9-59	
6-35	321	930	1255	434	931	Radnót	1145	653	946	112	558	9-48	
6-45	329	939	104	449	939	Maroscsapó	1137	645	938	104	551	9-39	
6-54	336	946	111	456	946	Marosugra 24. sz. őrház	1129	637	929	1256	543	9-29	
7-01	342	952	117	502	952	Kerelőszentpál	1123	631	923	1250	537	9-23	
7-20	359	1009	133	521	1009	Nyárádtó	1106	614	906	1233	521	9-05	
7-35	412	1022	146	534	1022	é. Marosvásárhely ind.	1052	600	852	1219	507	8-50	
—	442	1052	206	607	—	ind. Marosvásárhely érk.	1032	—	814	1148	455	—	
—	450	1100	214	615	—	Marosvásárhely felsőváros	1025	—	807	1141	448	—	
—	503	1113	227	628	—	Nagyvernye 43. sz. őrház	1012	—	750	1128	435	—	
—	511	1122	235	636	—	Sáromberke	1005	—	743	1121	428	—	
—	519	1129	243	644	—	Gernyeszeg	958	—	736	1113	421	—	
—	526	1136	250	651	—	Körtvélyfája 49. sz. őrház	950	—	728	1105	414	—	
—	535	1145	259	700	—	Petele 51. sz. őrház	941	—	719	1056	405	—	
—	541	1151	305	706	—	Radnótfája 52. sz. őrház	935	—	713	1050	359	—	
—	545	1155	309	710	—	é. Szászrégen ind.	931	—	709	1046	355	—	
—	555	1205	314	718	—	ind. Szászrégen érk.	926	—	659	1040	349	—	
—	605	1215	324	728	—	Ideczfürdő	917	—	650	1031	340	—	
—	613	1223	333	737	—	Marosvécs	909	—	642	1023	332	—	
—	627	12-6	346	750	—	Magyaró	857	—	629	1011	319	—	
—	640	1247	359	804	—	Déda megálló	844	—	614	958	308	—	
—	655	104	414	816	—	Déda	838	—	608	952	302	—	
—	706	115	425	828	—	Ratosnya	828	—	555	942	248	—	
—	723	132	442	845	—	Szalárd 82. sz. őrház	810	—	536	924	229	—	
—	729	138	448	851	—	Palotailva	805	—	531	919	224	—	
—	744	152	503	905	—	Bánfalyháza	750	—	515	904	209	—	
—	753	203	512	914	—	Gödemesterháza	741	—	507	855	201	—	
—	829	234	555	942	—	Maroshévíz (Borszékfürdő)	724	—	450	838	145	—	
—	840	245	606	953	—	Galóczás	704	—	430	818	125	—	
—	853	258	621	1007	—	Várhegy	652	—	418	805	112	—	
Szv. 8014 I—III.	910	313	638	1024	—	Ditró	637	—	403	749	1256	—	
—	924	326	651	1037	—	Szárhegy	623	—	348	733	1242	—	
—	932	334	659	1045	—	é. Gyergyószentmiklós ind.	614	—	340	724	1233	—	
627	1000	354	719	1077	—	ind. Gyergyószentmiklós érk.	549	910	—	700	1153	—	
633	1006	400	725	—	—	Tekerőpatak	543	903	—	654	1147	—	
646	1017	411	736	—	—	Vasláb	533	854	—	645	1138	—	
710	1040	432	757	—	—	Marosfő	515	838	—	629	1122	—	
730	1059	452	815	—	—	Csikszentdomokos	450	815	—	604	1058	—	
739	1107	500	823	—	—	Karcfalva	438	804	—	554	1045	—	
748	1116	509	832	—	—	Csikmadaras	428	755	—	545	1036	—	
757	1125	518	841	—	—	Csikrákos	417	743	—	535	1026	—	
802	1130	523	846	—	—	é. Madéfalva (136) ind.	410	737	—	529	1020	—	
—	130	708	—	—	—	é. Gyimes (136) ind.	220	—	—	—	830	—	
—	200	740	—	—	—	é. Pálanca (136) ind.	133	—	—	—	743	—	
820	1143	533	856	420	—	ind. Madéfalva érk.	350	727	—	523	1000	1005	
909	1255	550	908	433	—	Csikszzereda	336	714	—	510	947	952	
916	104	557	é. 440	—	—	Zsögödfürdő	251	637	—	—	901	941	
924	115	605	448	—	—	Csikszentkirály	242	630	—	—	854	933	
930	123	611	454	—	—	Csikszentimre 35. sz. őrház	235	623	—	—	847	926	
943	133	619	501	—	—	Csikszentsimon	230	618	—	—	842	921	
952	144	629	510	—	—	Csikverebes	217	604	—	—	832	911	
1005	206	640	518	—	—	Tusnád	210	556	—	—	824	903	
1020	218	651	528	—	—	Tusnádfürdő	155	541	—	—	814	852	
1031	231	701	539	—	—	Sepsibükszád-Bálványosfűred	140	528	—	—	756	841	
1046	245	714	552	—	—	Málnásfürdő	123	514	—	—	741	828	
1054	256	721	600	—	—	Málnás	112	504	—	—	733	820	
1107	310	732	613	—	—	Sepsibodok	1258	452	—	—	722	808	
1116	319	740	621	—	—	Sepsiköröspatak-Gidófalva	1246	443	—	—	713	759	
1125	329	748	629	—	—	é. Sepsiszentgyörgy (134) ind.	1235	433	—	—	705	749	
405	744	—	—	10-23	—	é. Bereczk (134) ind.	7-34	11-32	—	—	—	4-39	
11-40	4-00	8-08	—	6-47	—	ind. Sepsiszentgyörgy (134) érk.	12-18	3-59	—	—	6-46	7-30	
11-47	4-07	8-15	—	6-55	—	Kilyén	12-10	3-51	—	—	6-38	7-22	
11-58	4-18	8-26	—	7-06	—	Uzon	11-58	3-39	—	—	6-26	7-10	
12-08	4-28	8-35	—	7-16	—	Kökös	11-46	3-28	—	—	6-15	6-59	
12-19	4-39	8-46	—	7-29	—	Prázmár	11-35	3-18	—	—	6-05	6-48	
12-42	5-02	9-08	—	7-52	—	Szászhermány	11-						